

UNIVERSITAT DE BARCELONA	Pla docent de l'assignatura

Dades generals

Nom de l'assignatura: Bioquímica Analítica i Clínica

Codi de l'assignatura: 364487

Curs acadèmic: 2016-2017

Coordinació: RAFAEL OLIVA VIRGILI

Departament: Departament de Biomedicina - Clínic

Crèdits: 6

Programa únic: S

Hores estimades de dedicació

Hores totals 150

Activitats presencials	60
- Teoria	15
- Tutorització per grups	6
- Pràctiques de laboratori	27
- Seminari	12
Aprenentatge autònom	90

Competències que es desenvolupen

Transversals comunes de la UB

- Capacitat d'aprenentatge i responsabilitat (capacitat d'anàlisi, de síntesi, de visions globals i d'aplicació dels coneixements a la pràctica / capacitat de prendre decisions i d'adaptació a noves situacions).

Transversals de la titulació

- CB3. Capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes socials, científics o ètics rellevants.
- CB2. Capacitat d'aplicar els coneixements a la feina o vocació d'una manera professional i per demostrar l'assoliment de competències mitjançant l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins la seva àrea d'estudi

Específiques de la titulació

- CE17. Capacitat per analitzar metabòlits importants per al diagnòstic i seguiment d'una malaltia, per analitzar els marcadors de malaltia en cèl·lules i teixits normals i anormals, i per aprendre les tècniques citològiques i anatomopatològiques i els conceptes bàsics de l'examen anatomopatològic.
- CE18. Capacitat per aplicar tècniques instrumentals, informàtiques, analítiques i moleculars i per treballar amb seguretat en un laboratori.
- CE16. Capacitat per raonar sobre el concepte i característiques generals de la malaltia, els mecanismes pels quals es desenvolupa, els aspectes personals i constitucionals de la reacció morbosa, els tipus de malalties, els mecanismes de difusió i l'estructura dinàmica, així com per aprendre les principals tècniques d'estudi i diagnòstic de les malalties, incloent-hi la metodologia epidemiològica.

Objectius d'aprenentatge

Referits a coneixements

L'assignatura presenta el significat i la interpretació de les magnituds hematològiques, bioquímiques i genètiques per a la detecció, el diagnòstic, la prognosi i el monitoratge de les malalties i el fonament a nivell molecular de la malaltia. Aquests coneixements se situen en el context de les activitats professionals de la hematologia clínica, bioquímica clínica i la genètica clínica.

Referits a habilitats, destreses

- Identificar les principals alteracions que es produeixen en les malalties d'origen genètic.
- Utilitzar la metodologia de laboratori emprada en el diagnòstic de les malalties genètiques.
- Conèixer els aspectes i procediments necessaris per poder fer un diagnòstic genètic i ensenyar a calcular i emetre un consell genètic.
- Descriure les principals alteracions enzimàtiques i metabòliques com a causa de malaltia.
- Utilitzar els mètodes de laboratori clínic en l'estudi de les funcions cel·lulars i les alteracions metabòliques.

- Identificar les principals alteracions hematològiques com a causa de malaltia
- Definir el valor de l'estudi de laboratori clínic hematològic de sang perifèrica, citogenètic i de moll d'os.
- Saber emprar les tècniques de biologia molecular aplicades a la Genètica, Bioquímica i Hematologia.9. Considerar el valor relatiu de les diferents proves evidenciades en les exploracions genètiques, hematològiques i bioquímiques en el procés diagnòstic.
- Projectar les metodologies de laboratori hematològic, bioquímic i genètic a la recerca bàsica i translacional, al diagnòstic, prevenció i terapèutica de les malalties.
- Saber interpretar els resultats de les proves diagnòstiques de laboratori.
- Saber utilitzar les eines disponibles a Internet per accedir a les bases de dades i els sistemes de cerca de informació en hematologia, bioquímica i genètica clíniques.
- Saber utilitzar les eines informàtiques per tal d'extreure informació relativa als resultats de les proves en hematologia, bioquímica i genètica clíniques.

Competències específiques:

- L'alumne ha de saber aplicar els mètodes dels laboratori de hematologia, bioquímica i de genètica clíniques pel diagnòstic, tractament, prevenció i investigació de la malaltia.
- L'alumne ha de saber com obtenir i processar una mostra biològica en relació a l'activitat dels laboratoris de hematologia, bioquímica i de genètica clíniques .
- L'alumne ha de saber realitzar els principals mètodes de diagnòstic de laboratori clínic i interpretar els resultats de les proves diagnòstiques de laboratori, aplicat a hematologia, bioquímica i de genètica clíniques.

Referits a actituds, valors i normes

Referits a actituds, valors i normes

- Seguir les instruccions donades pel professorat per l'adequat desenvolupament del procés d'ensenyament / aprenentatge.
- Planificar i dur a terme activitats compartides i amb distribució equitativa de l'esforç mitjançant la integració en un equip de treball.

Blocs temàtics

1. Introducció. Preanalítica.

*

INTRODUCCIO i PREANALITICA. Indicacions i programació d'analítiques. Circuits de mostres. Àrees de extraccions de sang. Processat i preparació de les mostres. Mostres externes. Sistemes de control de qualitat en preanalítica. Interès de la bioquímica clínica. Detecció, diagnòstic, prognosi i monitoratge de la malaltia. Tipus de mostres a la bioquímica clínica i patologia molecular. Sang i derivats, orina, femta, saliva i líquid cefaloraquídi. Obtenció, recollida, transport i emmagatzematge de les mostres. L'adquisició de dades bioquímiques i la variabilitat. Factors de variabilitat intra i extra laboratori. Precisió i exactitud. Interferències. Principis per a

la interpretació dels resultats. Valors de referència. Sensibilitat i especificitat diagnòstica. Valor predictiu. Mesures de correlació entre variables. Control de qualitat al laboratori. Principis. Control de qualitat intern i extern

SISTEMES DE AUTOMATITZACIÓ EN BIOQUÍMICA, HEMATOLOGIA I GENETICA. Sistemes automàtics i semi automàtics de processament de mostres: Bioquímica General, Immunassaig i Hematomètria. Cadenes de automatització. Proves especials. Sistemes d'Informatització dels Laboratoris Clínics (SIL).

2. Hematologia Clínica

*

LABORATORI GENERAL D'HEMATOLOGIA

ANEMIES I HEMOGLOBINOPATIES L'eritròcit i l'hemoglobina. Anèmia. El grup hemo i les porfirines. Metabolisme del ferro. Ferropènia, hipersiderèmia i hemocromatosi LEUCÈMIES I LIMFOMES. Orientació diagnòstica de les diferents patologies. HEMOSTÀSIA I TROMBOFILIA. La sang Hemostàsia. Desordres de l'hemostàsia hereditaris i adquirits i diagnòstic.

3. Bioquímica Clínica

*

METODOLOGIES EN BIOQUÍMICA CLÍNICA. Tècniques de separació i d'anàlisi quantitativa. Tècniques enzimàtiques. Enzimoimmunoassaig i radioimmunoassaig, cromatografia i espectrometria de masses, tècniques de biologia molecular.

ESTUDI BIOQUÍMIC DELS DIFERENTS SISTEMES I ÒRGANS. Principals alteracions enzimàtiques i metabòliques. Funcions i patologies hepàtiques. Metabolisme de l'amoní i patologies del cicle de la urea. Bilirubina. Icterícia. Àcids biliars. Funció renal. L'orina i les alteracions renals. Determinacions bioquímiques: urea, creatinina, àcid úric i proteïnúria. Estudi de l'aigua i ions. Control del pH. L'homeòstasi dels ions d'hidrogen. Acidosi i alcalosi. Amortidors fisiològics. Alteracions del balanç àcid-base, origen metabòlic i respiratori. Mecanismes de compensació. Patologies. Proves de laboratori Composició iònica dels fluids biològics i osmolaritat. Mecanismes d'homeòstasi de l'aigua, sodi i potassi. Hipervolemia i hipovolemia. Transportadors i canals d'ions i disfuncions genètiques. Regulació per vasopressina, el sistema renina-angiotensina-aldosterona i catecolamines i patologies associades. Exploració del metabolisme hidrogenat i del metabolisme lipídic. Exploració del metabolisme ossi i del Sistema endocrí. Metabolisme del calci, fòsfor i l'os. Estructura i metabolisme de l'os. Metabolisme del calci i el fòsfor. Factors reguladors i patologies associades. Exploració bioquímica de la funció cardíaca.

CANCER. Marcadors de remodelatge tissular. Citocines i autacoids. Factors de creixement i factors angiogènics. Marcadors tumorals.

4. Genètica Clínica

*

LA GENÈTICA EN LA CLÍNICA. Genètica Clínica. Elaboració del arbre genealògic o pedigrí. Exemples de diversos grups de malalties. Malalties monogèniques en els desordres metabòlics. Principals alteracions genètiques i adquirides del metabolisme d'aminoàcids. Diagnòstic. Diabetis des de la perspectiva de la genètica. Malalties neurodegeneratives. Biomarcadors de l'envelliment i malalties associades. Senescència cel•lular. Inflamació. Estrès oxidatiu. Amiloïdosi. Retard mental. Alteracions genètiques en la infertilitat. Càncer hereditari. Trastorns gastrointestinals. Sistema cardiovascular. Sistema renal. Malalties monogèniques de l'osteoclast. Malalties minoritàries i malalties multifactorials. Indicacions de les analítiques.

LA GENÈTICA EN LA PREVENCIÓ I TRACTAMENT

Rellevància dels resultats dels estudis citogenètics i genètics moleculars en el diagnòstic, pronòstic, prevenció i tractament de les malalties. Càlcul de riscos i probabilitats. Consell genètic en genètica clínica. Etapes del consell genètic. La placenta i l'embaràs. Diagnòstic prenatal i pediàtric. Diagnòstic d'embaràs. Diagnòstic prenatal i detecció del benestar fetal. Proves de complicacions en la gestant. Rastreig i detecció precoç de malalties a nounats. Diagnòstic Genètic preimplantacional. Genètica i terapia personalitzada.

Metodologia i activitats formatives

L'assignatura s'estructura en 3 parts (Hematologia, Bioquímica, i Genètica Clínica). Addicionalment alguns dels continguts són transversals comuns a les 3 parts. Dins de cadascuna de les 3 parts de l'assignatura, el programa docent està pensat per ser impartit en pràctiques de laboratori, classes presencials magistrals, seminaris i practiques clíniques (visita i funcionament dels laboratoris d'anàlisis clíniques en petits grups).

Classes teòriques Magistrals: Presentació i desenvolupament dels conceptes de l'assignatura per part del professor.

Seminaris: S'exposen aspectes pràctics de bioquímica clínica i patologia molecular desenvolupats o no en el programa de classes teòriques i són impartits per professors convidats experts en la matèria.

Classes pràctiques i pràctiques clíniques: Desenvolupament dels conceptes de l'assignatura per part del professor en el àmbit del laboratori clínic laboratori i la seva aplicació.

Avaluació acreditativa dels aprenentatges

- Procediment: Es considerarà i avaluarà tant els continguts, habilitats i competències adquirides d'acord als criteris d'avaluació i de qualificació final i de ponderació descrits en els següents apartats:

- Criteris d'avaluació:

Es tindrà em compte la assistència i participació a les classes teòriques i pràctiques. Aquesta part representa un 10% de l'avaluació global de l'assignatura.

Es farà una prova online d'avaluació continuada presencia a mig curs que representarà el 30% de l'avaluació global de l'assignatura.

Prova de síntesi: La prova de síntesi estarà formada per un test de preguntes d'opció múltiple i que representarà el 50% del pes d'aquesta prova, i dos preguntes tipus tema (1 pàgina cadascuna) que es farà de forma presencial a l'aula i que representarà el 50% del pes d'aquesta prova. Cada pregunta test constarà de 3-5 possibles respostes, amb una sola de certa. Cada pregunta ben contestada val 1 punt. Els errors restaran la part proporcional a l'atzar. La prova de síntesi representarà el 60% de l'avaluació global.

- Criteris de puntuació i Qualificació Final: Aprovat: >50% del barem global.

Avaluació única

Excepcionalment, l'alumne es podrà acollir a l'avaluació única. Aquesta consistirà en una prova escrita tipus test de 50 qüestions i dos preguntes tipus tema. La qualificació serà el resultat d'aquesta prova i per aprovar l'assignatura ha de ser superior a 5. És un requisit per poder optar a l'avaluació única l'assistència a les classes pràctiques.

Per a renunciar a l'avaluació continuada cal que l'estudiant presenti la instància que hi ha a tal efecte al web de la facultat, abans de la primera prova d'avaluació continuada de l'assignatura.

Fonts d'informació bàsica

Llibre

Burtis CA, Ashwood ER, Tietz NW. Tietz fundamentals of clinical chemistry. 6th ed. Philadelphia Pa.: Saunders; 2008.

Gaw A. Bioquímica clínica: texto ilustrado en color. 5a ed. Madrid; Elsevier; 2015.

Jorde LB, Carey JC, Bamshad MJ. Genética médica. 5a ed. Barcelona: Elsevier; 2016.

Litwack G. Human Biochemistry and Disease. Philadelphia: Elsevier Inc; Massachussets, 2008

Nussbaum RL, McInnes RR, Willard HF, Genética en medicina [de] Thompson & Thompson 7a ed. Barcelona: Elsevier-Masson; 2008.

Oliva Virgili R. Genètica mèdica. 2a ed. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona; 2013.

Sans-Sabrafen J, Besses Raebel C, Vives i Corrons JL. Hematología clínica. 5a ed. Madrid; Barcelona etc.: Elsevier; 2006.

Turnpenny PD, Ellard S. Emery elementos de genética médica. 13a ed. Barcelona.: Elsevier; 2009.

Vives i Corrons JL, Aguilar i Bascompte JL. Manual de técnicas de laboratorio en hematología. 4a ed. Barcelona etc.: Masson; 2014

Pàgina web

PubMed - NCBI [Internet].; [citad 7 oct 2011].

OMIM home [Internet].; [citad 7 oct 2011].

Enerca: European Network for Rare and Congenital Anaemias